

φῆς στους πατέρες», με την αναβίωση του μοναχισμού, με το αίτημα της λειτουργικής ανανέωσης και της συμμετοχής στη λατρευτική ζωή της ἐκκλησίας, με την ανάδειξη της σημασίας των βιβλικών σπουδών και τη συμβολή τους στη διαμόρφωση θεολογικών και ἐκκλησιολογικών κριτηρίων, παρατηρείται και κατατίθεται ἕνας ἔντονος προβληματισμός για τὸ περιεχόμενο και τὴ δυναμικὴ τοῦ κηρύγματος τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ ἐρώτημα τίθεται ἀμείλικτο, «τί ἔχει νὰ εἴπῃ τὸ Εὐαγγέλιον σήμερον», ποιὸ εἶναι τὸ «ἐν οὗ ἐστιν χρεια»;». Ἡ ὁποιαδήποτε ὁμως «ἀναγέννησις τοῦ κηρύγματος προϋποθέτει Ἐκκλησίαν ζῶσαν, ἀκμάζουσαν, θεολογοῦσαν» (Ἰ. Φουντούλης).

Καρπὸς αὐτοῦ τοῦ προβληματισμοῦ για τὴν κατάσταση και τὸ περιεχόμενο τοῦ κηρύγματος και μία πρώτη ἀπόπειρα ἀνανέωσής του, ἀποτέλεσε τὸ Φροντιστήριο τῶν Ἱεροκηρύκων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, στὸ ὁποῖο οἱ τότε καθηγητὲς τῆς Θεολογικῆς σχολῆς τοῦ Α.Π.Θ. Σάββας Ἀγουρίδης, Στέργιος Σάκκος, Ἰωάννης Καραβιδόπουλος, Βασίλειος Στογιάννος κατέθεσαν ἕνα πλούσιο βιβλικὸ ὕλικὸ με τὴ συστηματικὴ παρουσίαση ὑποδειγματικῶν κηρυγμάτων –ἐρμηνείας– ἐπὶ τῶν εὐαγγελικῶν και ἀποστολικῶν περικοπῶν (με τὴν ἔκδοση τεσσάρων τόμων ὑπὸ τὴν ἐπιμέλεια τοῦ ἀείμνηστου καθηγητῆ Ἰωάννη Φουντούλη). Ἡ ὅλη προσπάθεια χαρακτηρίστηκε ὡς «μία σύγχρονος ἐπὶ τῇ βάσει τῆς πατερικῆς ἀλλὰ και τῆς νεωτέρας ἐρμηνευτικῆς ἐπιστήμης ἐρμηνεία, γινομένη ὑπὸ εἰδικῶν ἐπιστημόνων και θὰ συμβάλει ἀσφαλῶς εἰς τὴν ἀνανέωσιν τῆς ἀπ’ ἄμβωνος ἐρμηνείας τῶν ἁγίων Γραφῶν, ἡ ὁποία εἶναι τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς περιόδου ἀκριβοῦς τῶν μεγάλων Πατέρων και διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας» (Ἰ. Φουντούλης).

Ὁ ἀείμνηστος καθηγητὴς τῆς Καινῆς Διαθήκης Σάββας Ἀγουρίδης συνέχισε τὴν προσπάθεια ἀνανέωσης τοῦ κηρύγματος, ἀφήνοντάς μας σημαντικὲς μελέτες για τὴν ὀρθόδοξη ἐρμηνευτικὴ και τὴν ἐρμηνεία τῶν Ἀγίων Γραφῶν («Ἄρα γε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις;») ἀλλὰ και δύο μικρὲς προσωπικὲς συλλογὲς ραδιοφωνικῶν και τηλεοπτικῶν ὁμιλιῶν με τὸν τίτλο «Ἀπ’ τῇ φάτνῃ ὡς τὸ κενὸ μνημεῖο». Στὸ σύντομο εἰσαγωγικὸ σημείωμα τῆς παραπάνω ἔκδοσης περιέγραφε τὴν μέχρι τότε ποιότητα τοῦ κηρύγματος και τὸ περιεχόμενό του. «Ὅταν δὲν παρουσιάζεται τὸ Εὐαγγέλιο ὡς μία ἀπλοϊκὴ, ἀνούσια και εὐαγγελικὰ ἀδύναμη ἡθική, τότε ντύνεται με πομπώδεις και βαρύγδουπες ἐκφράσεις μιᾶς θεολογίας τυποποιημένης και ξερὰ ἀκαδημαϊκῆς, πού ’χει πρὸ πολλοῦ κόψει τὰ νήματα σχέσεων με τὴν πραγματικὴ ζωὴ». Προβάλλεται λοιπὸν ἡ ἀνάγκη μιᾶς ὀργανικῆς σύνδεσης τῆς θεολογίας με τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου πρὸς τὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ, «νὰ δέσουμε τὸν ποιμαντικὸν λόγον τῆς Ἐκκλησίας με

τὰ θεολογικά της βάθρα δηλαδὴ με τὸ Εὐαγγέλιο». Καὶ για νὰ συμβεῖ αὐτὸ «τὸ κήρυγμα πρέπει νὰ ρωτᾷ τὸ γεγονός τῆς ἡμέρας ἢ τὴν περικοπή τί ἔχει νὰ πῇ στὰ κατὰ ἐρωτήματα πού φέρνει ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος ἀπ’ τὸ δρόμο μέσα στὸ νὰό». Μόνον τότε τὸ κήρυγμα γίνεται θεολογικὰ «εὐαγγελισμός» και ποιμαντικὰ οὐσιαστικὴ ἀνταπόκριση τῆς Ἐκκλησίας στὶς ἀνάγκες τοῦ ἀνθρώπου.

Τὶς τελευταῖες δεκαετίες ὁ πόθος πού ἐξέφρασε ὁ καθηγητὴς Σάββας Ἀγουρίδης ἀλλὰ και ἡ εὐχή του «νὰ γίνῃ γρήγορα μία βελτίωση στὸ κήρυγμα» ἐγινε πόθος, εὐχή και ἀγωνιώδης προσπάθεια ὅλο και περισσοτέρων ὑπευθύνων για τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου: τῆς ποιμένουσας ἐκκλησίας ἀλλὰ και τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν, με τὸ σύνολο τῶν καθηγητῶν τους.

Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα, ἡ ἀγωνιώδης προσπάθεια για τὸ εὐαγγελικό-σωτηριολογικὸ περιεχόμενο τοῦ κηρύγματος, τοῦ ἀείμνηστου Μητροπολίτου Κοζάνης Διονυσίου. «Κανεῖς δὲν μπορεῖ νὰ ξέρῃ τὸν ἄγωνα τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας, πού εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ κηρύξουν τὸ θεῖο λόγο με συναίσθηση εὐθύνης ἀπέναντι στὸ Θεὸ και στοὺς ἀνθρώπους». Μπροστὰ στὴν αἴσθηση εὐθύνης τοῦ ποιμένα για τὴν «ιερουργία τοῦ λόγου», ὅπως ἀκριβῶς και για τὴν «ιερουργία τοῦ μυστηρίου τῆς θείας Εὐχαριστίας», ὁ ἀείμνηστος δὲ δίσταζε νὰ ὁμολογεῖ πῶς «εἴμαστε κι ἐμεῖς ἀπὸ κείνους πού ἀρρωσταίνουν πρὶν και μετὰ τὸ κήρυγμα» ἐπειδὴ ὡς «ὑπηρετᾷ τοῦ Λόγου» θέτουμε ὡς σκοπὸ τοῦ κηρύγματος «νὰ οἰκοδομήσουμε τὴν Ἐκκλησία»· «εἰς μοὶ σκοπός, πανταχόθεν οἰκοδομεῖσθαι τὴν Ἐκκλησίαν» (Μέγας Βασίλειος).

Ἡ ἱστορικὴ ἀναδρομὴ καταδεικνύει, σύμφωνα με τὴν ὁμόφωνη μαρτυρία τῶν πρώιμων πηγῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, ὅτι ἡ ἀνάγνωση τῆς Ἀγίας Γραφῆς και ἡ διὰ τοῦ κηρύγματος ἐρμηνεία τους ἀποτέλεσε ἐξ ἀρχῆς ἀναπόσπαστο μέρος τῆς συναξῆς ἐν Ἐκκλησίᾳ και ἰδιαίτερος τῆς εὐχαριστιακῆς συναξῆς. Ἡ ὀργανικὴ ἐνσωμάτωση στὴ Λειτουργία τῆς εὐχαριστίας και τῆς ἀνάγνωσης τῆς Ἀγίας Γραφῆς και τοῦ κηρύγματος δὲν ἀποτελοῦσε ἀπλῶς ἐμπλουτισμὸ τοῦ ἐκφραστικοῦ τῆς λόγου, ἀλλὰ φανέρωση τῆς χαρισματικῆς-προφητικῆς ἐμπειρίας τῆς Ἐκκλησίας (Γ. Φίλιας).

Ὅπως μαρτυροῦν οἱ «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων» (Πρ. 2,42) ἡ διδασχὴ, ἡ κλάση τοῦ ἄρτου και ἡ προσευχὴ ἀποτελοῦσαν τὰ συστατικὰ μέρη ἐνὸς και τοῦ αὐτοῦ ὀργανικοῦ συνόλου, τῆς συναξῆς τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Λειτουργίας. Σὲ μία ἀπὸ τὶς πρώτες περιγραφὲς τῆς Εὐχαριστιακῆς συναξῆς (Ἰουστίνος), διαβάζουμε: «Τῇ ἡλίῳ λεγομένη ἡμέρᾳ πάντων κατὰ πόλεις ἢ ἀγροὺς μενόντων ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέλευσις γίνεται, και τὰ ἀπομνημονεύματα τῶν ἀποστόλων ἢ τὰ συγγράμματα τῶν προφητῶν ἀναγινώσκεται, μέχρι ἐγχωρεῖ. Εἴτα παυσαμένου